

RIIHIMÄEN SEUDUN
TERVEYSKESKUKSEN KY

Liite II

**Terveydensuojelun valvontasuunnitelma
2015–2019**

PÄIVITYS 2017

1 Johdanto.....	3
2 Säädosmuutokset	3
3 Tarkastuksen sisällön määrittely	4
4 Tarkastuskohteiden tarkastustiheys ja niihin käytettävä työaika	5
5. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	6
6. Terveystarkastuksen painopisteet 2015 -2019	8
Liitteet.....	8

1 Johdanto

Kuntayhtymän huolehtii Hausjärven, Lopen ja Janakkalan kuntien sekä Riihimäen kaupungin terveydensuojelulain mukaisesta valvonnasta. Ympäristöterveysosasto toteuttaa terveydensuojelulain mukaista valvontaa.

Terveydensuojelulain 6§:n mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat sekä terveydensuojelulaki että valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006). Lisäksi Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen laatimassa valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelmassa on annettu tarkempia säännöksiä valvontasuunnitelman sisällöstä.

Suunnitelman tavoitteena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää, selvittää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Suunnitelman avulla varmistetaan terveydellisten olosuhteiden turvallisuus (mm. koulujen, päiväkotien, talous- ja uimavesien) sekä valvonnan tasapuolisuus, yhdenmukaisuus ja laadukkuus. Valvontatiheys perustuu valtakunnalliseen riskiluokitukseen ja tehtyihin riskin arviointeihin.

Valvontasuunnitelma sisältää tarkastusten määrittelyn, valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheyden, tarkastukseen keskimääräisesti käytetyn ajan, viranomaisen toimesta tapahtuva näytteenoton ja näytteiden tutkimisen, sekä tiedon hyväksytyistä laboratorioista, joihin valvonta tukeutuu ja suunnitelman toteutumisen arvioinnista. Valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta sekä näytteiden tutkimisestä peritään toimijalta kuntayhtymän taksan mukainen maksu.

2 Säädösmuutokset

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan terveydensuojelulainsäädäntöä koskevia muutoksia, jotka huomioidaan valtakunnallisen valvontaohjelman päivityksissä niiden hyväksymisen jälkeen. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta on hyväksytty eduskunnassa. Laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Muuttumassa olevassa laissa valvontasuunnitelmia ja valvontaohjelmia koskevia säännöksiä kevennettäisiin poistamalla niiden suunnitteluun ja sisältöön liittyviä pakollisia vaatimuksia. Terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusmenettelystä poistettaisiin kunnallisen viranomaisen velvollisuus tehdä päätös ilmoituksen johdosta. Päätöksen sijaan toimijalle lähetetään todistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Kohde tulee kuitenkin säännöllisen valvonnan piiriin heti kun ilmoitus otetaan vastaan, joten käyttöönottotarkastus on mahdollista tehdä harkinnan mukaan. Lisäksi terveydensuojelulain ilmoitusmenettelyä täsmennettäisiin vastaamaan muuta ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöä.

Jatkossa toiminnanharjoittajan oma vastuu toimintansa terveysvaikutuksista lisääntyy: riskit on tunnistettava ja niihin vaikuttavia tekijöitä on seurattava. Lisäksi omavalvontaa lisätään terveyshaittojen syntymisen estämiseksi. Sellaisesta toiminnasta, josta on säädetty

laissa, pitää toiminnanharjoittajan kuitenkin vastaisuudessaakin tehdä ilmoitus viranomaiselle 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Terveydensuojelulain muutos täsmentää myös talousveden valvontaan liittyvät määritelmät yhdenmukaisiksi juomavesidirektiivin ja elintarvikelain kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi jatkossa antaa asetuksen talousveden riittävästä käsittelystä ja säännöllisen riskinhallinnan perusteista. Vesihuollon häiriötilanteet, kuten talousveden välityksellä leviävät epidemiat, voivat aiheuttaa huomattavia kustannuksia kunnalle, elinkeinoelämälle ja kansalaisille. Kun talousveden valvonta perustuu riskinarviointiin, pystytään etukäteen arvioimaan kriittiset kohdat ja löytämään keinoja, joilla tällaiset häiriötilanteet voidaan estää ennakolta.

Talousveden laatua ja valvontaa koskevia säännöksiä kevennettäisiin poistamalla vaatimus kunnan viranomaisen hyväksynnästä pieniltä talousvettä toimittavilta laitoksilta siirtämällä ne ilmoitusmenettelyn piiriin. Lisäksi terveydensuojelulain muutosehdotuksessa säädettäisiin samanlainen hyväksyntämenettely vettä talousvettä toimittavalle laitokselle (tukkulaitos) kuin talousvettä toimittavalla laitoksella on. Tukkulaitoksesta tulisi myös säännöllisen valvonnan kohde. Myös asetuksia valvontaohjelmasta (78/2011) ja kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) tullaan mahdollisesti muuttamaan.

Uudistetun terveydensuojelulain mukaan suurten yleisötilaisuuksien jätehuolto ja hygieeniset olosuhteet tulee järjestää siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset suurten yleisötilaisuuksien jätehuollosta ja hygieenisistä järjestelyistä.

Terveydensuojelulain muutos edesauttaa kunnan terveydensuojeluviranomaista kohdentamaan terveydensuojelun valvonnan voimavaroja sinne, missä niitä eniten tarvitaan paikallisten terveysriskien ehkäisemiseksi.

Solariumpaikat kuuluvat kunnan suunnitelmalliseen valvontaan. Lainedellytykset solariumin osalta ovat laajentuneet lähinnä omavalvonnan osalta. Laki edellyttää, että toiminnanharjoittaja valvoo, etteivät alle 18-vuotiaat käytä solariumia eikä itsepalvelusolariumeja enää sallita. Lisäksi aukioloaikoina paikan päällä pitää olla vastuuhenkilö.

3 Tarkastuksen sisällön määrittely

Terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset jakaantuvat valvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin, asiakkaiden yhteydenottojen perusteella tehtäviin tarkastuksiin ja luvan- ja ilmoituksenvaraisten kohteiden hyväksymiseen tai käyttöönottoon liittyviin tarkastuksiin. Valvontasuunnitelman mukaisissa tarkastuksissa noudatetaan laatukäsikirjan mukaisia tarkastusohjeita, valtakunnallisen valvontaohjelman ohjeistusta sekä Valviran terveydensuojelun valvontaohjeistusta. Ympäristöterveysosaston laatukäsikirjassa on kirjalliset ohjeet TsL 13§ mukaisten huoneistojen tarkastuksien sisällöstä ja asiakirjan laatimisesta sekä asiakirjojen säilyttämisestä.

Laatukäsikirjan kohdetyyppikohtaisissa tarkastusohjeiden mukaisesti tarkastus sisältää seuraavat kohdat:

1. Tarkastuksen valmistelu; asiakirjoihin tutustuminen, lainsäädäntöön ja tarkastusohjeisiin tutustuminen ja tarkastuksella tarvittavien välineiden kokoaminen.
2. Tarkastus; tarkastetaan kohteen päätöksenmukaisuus ja ohjeiden ja suositusten noudattaminen, arvioidaan pintojen kunto, puhtaus, siisteys sekä hygieenisuus aistinvaraisesti. Tarvittaessa tehdään mittaukset ja näytteenotto. Tarkastuksen sisältö kohdetyypeittäin on liitteessä II / 1.
3. Jatkotoimenpiteet; laaditaan tarkastusmuistio/pöytäkirja ja mahdollinen jälkivalvonta.

Tarkastukseen käytetty aika sisältää valmistautumisen, tarkastukseen ja tarkastuskertomuksen laadintaan tarvittavan ajan.

Talousvetä toimittavien laitosten (asetukset 1352/ 2015 ja 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä esim. asiakirjatarkastuksia, kuten näytetulosten läpikäyntiä.

4 Tarkastuskohteiden tarkastustiheys ja niihin käytettävä työaika

Valvontatiheydet vuosille 2015–2019 on määritetty kohdetyyppikohtaisesti. Valvontasuunnitelman mukaisten kohdetyyppien ja tarkastusten määrät sekä tarkastussuunnitelmat vuosille ilmenee liitteestä II / 2. Suunnitelman mukaan vuosittaiseen säännölliseen valvontaan vuonna 2017 tarvitaan 78 htpv.

Kohdetyyppien mukaisessa tarkastustiheyden määrittelyssä on käytetty lähtökohtana valtakunnallisen valvontaohjelman liitettä 1. Moneen valvontakohteeseen kohdistuu useamman terveydensuojelulain mukaisen kohdetyypin valvontatoimia, esim. majoitustoiminnan, kokoontumistilojen, talousveden, uimarannan valvontaa. Tarkastuksen yhteydessä arvioidaan tarkastustiheys kohdekohtaisesti, tässä arvioinnissa otetaan huomioon kohteen aikaisempi toiminta ja toimintatavat. Uuden kohteen osalta tarkastustiheyttä arvioidaan tarkastuksen yhteydessä.

Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin sekä valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Riskinarvioinnin kannalta merkittäviä tekijöitä ovat altistuvien määrä ja ikäjakautuma, altistavan tekijän vaarallisuus ja altistuksen kesto sekä toistuvuus. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat toiminnanharjoittajan toimintatavat, asiantuntemus sekä huoneiston tai tilan olosuhteet, rakenteet ja kalusto.

Valvontasuunnitelmassa olevien tarkastusten lisäksi merkittävä osa työstä koostuu tehtävistä, joiden määrää ei voida arvioida etukäteen. Tällaisia tehtäviä ovat mm. ilmoituksenvaraisten kohteiden käyttöönottoon liittyvät tarkastukset ja asiakkaiden yhteydenottojen perusteella suoritettavat tarkastukset kuten asunnontarkastukset ja valitukset. Merkittävän työajan käytön aiheuttaa julkisten tilojen sisäilmaongelmien viranomais- ja asiantuntijatehtävien hoitaminen kohteissa ja kuntien sisäilmatyöryhmissä toimiminen. Kaava-, ympäristölupa- ja rakennuslupalausuntojen määrä on kasvanut vuosittain ja niihin tarvittava työaika on lisääntynyt. Käytettävään kokonaistyöaikaan sisältyy myös omat ja valtakunnalliset projektit, asiantuntijatehtävät, epidemioiden ja erityistilanteiden selvittäminen, tarkastuskäynteihin kuulumaton näytteenotto, matka-ajat, koulutus sekä laadun kehittäminen.

Edellä mainittuihin tehtäviin tarvittava työaika on arviolta 543 htpv. Terveydensuojeluun varattu kokonaistyöaika on 660 htpv.

5. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Terveystarkastuksen valvonnassa tukeudutaan usein näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen laboratorioissa. Terveystarkastuslaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät melko tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit. Alueen uima-altaalle laadittuihin valvontaohjelmiin sisältyvä näytteenotto perustuu STM:n asetukseen uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista (315/2002). Näytteet ottaa kohteen terveystarkastaja tai koulutettu näytteenottaja.

Kuntayhtymän alueen kunnallisten vesilaitosten sekä alueen muiden STM:n asetuksen 1352/2015 soveltumisalaan kuuluvien vesilaitosten kanssa on laadittu valvontatutkimusohjelmat, jotka sisältävät näytteenottosuunnitelmat ja näytteistä tehtävät tutkimukset. Näytteenottajina toimivat pääasiassa terveystarkastusviranomaiset.

Näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin kunnan terveystarkastusviranomaisen. Kunnan terveystarkastusviranomaisen on kuitenkin varmistettava talous- ja uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Pätevyyden voi osoittaa esimerkiksi ympäristönäytteenottajan henkilösertifioinnilla. Sertifiointivaatimus ei kuitenkaan ole ehdoton vaan kunnan terveystarkastusviranomaisen voi varmistaa pätevyyden tarkoituksenmukaiseksi katsomillaan tavoilla. Terveystarkastuksessa hyväksytyt näytteenottajat ovat suorittaneet talous- tai allasvesihygienistä osaamista osoittavan testin ja heillä on vesityökortti. Hyväksytyillä näytteenottajilla on myös riittävästi kokemusta näytteenotosta.

Suunnitelmalliseen valvontaan liittyvänä maksullisena näytteenottoprojektina toteutetaan kampakokeitutkimukset kunnallisten vesilaitosten verkostoon lähtevästä ja vesitorjuntien vedestä. Näytteenottoprojektista laaditaan projektisuunnitelma, jossa ohjeistetaan projektin käytännön toteutus, tiedottaminen ja mahdolliset jatkotoimenpiteet.

Suunnitelmalliseen valvontaan eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, vanhainkotien tms. omaan käyttöön tarkoitetut kaivot. Kyseessä ei ole talousvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivoista otetaan kuitenkin vesinäytteitä (1-3 vuoden välein) talousvesiasetuksen mukaisesti. Vuoden 2017 suunnitelmaan sisältyy muutama tällainen näytteenottokohde ja samassa yhteydessä tarkastetaan kaivo ja sen rakenteet.

Alueella on STM:n asetuksen 354 / 2008 mukaisia pieniä yleisiä uimarantoja. Rantojen uimaveden laatua valvotaan säännöllisin väliajoin tehtävillä asetuksen mukaisilla tutkimuksilla. Näytteenotto tapahtuu kolme kertaa uimakauden aikana. Näytteenoton suorittaa terveystarkastaja tai koulutettu näytteenottaja. Niiden talviuintipaikkojen, joista on tehty terveystarkastuslain 13§:n 1 momentin mukainen ilmoitus, uimavedenlaatua seurataan kerran talviuintikaudella asetuksen mukaisilla analyysillä.

Kuntayhtymän laatukäsikirjassa on erilliset näytteenotto-ohjeet talousvedelle ja uimavesille (uima-altaat ja -rannat).

Mikäli näyte todetaan laboratoriotutkimuksissa huonoksi, otetaan annettujen korjaustoimenpiteiden varmistamiseksi toimijalle maksullinen uusintanäyte.

Näytteet tutkitaan laboratorion palveluiden kilpailutuksessa valitussa laboratorioissa. Kilpailutuksessa on edellytetty laboratorion täyttävän standardin SFS 17025 vaatimukset ja vi-

ranomaisnäytteissä tutkimusmenetelmien on oltava akkreditoituja. Valitun laboratorion kanssa tehdyssä sopimuksessa on edellytetty palveluiden tarjoamista erityistilanteissa virka-ajan ulkopuolella.

Kuntayhtymän näytteet tutkitaan Metropolilab Oy:ssä, Viikinkaari 4, Cultivator II, 00790 Helsinki (metropolilab@metropolilab.fi).

Valvontasuunnitelman mukaiseen näytteenottoon tarvittava työaika on 39 htpv,

Suunnitelmallinen näytteenotto:

kohdetyyppi	kpl	viranomaisnäytteitä
pieni yleinen uimaranta	26	78
uima-altaat yms.	7	227
isot talousvettä toim. laitokset	2	80
Talousvettä toimittavat laitokset(50–5000 käyttäjää tai 10-1000m ³ /d), oman laitoksen tuottama vesi	6	43
Talousvettä toimittavat laitokset (50-5000 käyttäjää tai 10–1000 m ³ /d), ei omaa vesilaitosta	11	27
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000m ³ /d). Ei omaa vedenjakelualueita.	1	0
Alle 50 käyttäjää tai alle 10 m ³ /d tai muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde.	1	1

6. Terveystensuojelun painopisteet 2015–2019

1. Talousvesi

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
	Vesilaitosten valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi.	Vesilaitosten valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi.	Erityistilanteiden harjoittelu.		
	Valvontayksikön oman vesihuollon erityistilannesuunnitelman laatiminen				

2. Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
	Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)				

3. Terveystensuojelun olojen valvonta

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Laadukkaat sisäilmaselvitykset	<ul style="list-style-type: none"> ○ Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot) ○ koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa ○ Koulujen ja päiväkotien radonpitoisuuden keskiarvo on suositeltavaa kysyä tarkastuskäynnin yhteydessä. ○ Osallistutaan valtakunnallisiin valvontaprojekteihin. 				
Sidosryhmät	Terveystensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)				

4. Lausunnot

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
	Lausuntojen antaminen. Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen huomioiminen kaikessa suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaavoitus, ympäristöluvat, YVA -menettelyt, erilaiset lausunnot rakennusviranomaiselle, jne.)				

Liitteet

liite 1: Valvontakohdetyypin tarkastusten yleinen sisältö

liite 2: Säännöllisen valvonnan vuosittaiset tarkastusmäärät ja niihin tarvittava työaika